טו: הלוקח עובר פרתו פרק שני בכורות

מה בכור אין מתפיסו [1]**בכל** זבח היתר אכילה אלא משעת זביחה ואילך אבל פודין את הקדשים להאכילן לכלבים [2] (ה"נ דאמר): וולדן [3] וחלבן אסור לאחר פדיונו: היכי דמי אילימא דאיעבר ואיתיליד לאחר פדיונן אמאי ולד צבי ואיל נינהו אלא דאיעבר לפני פדיונן ואיתיליד לאחר פדיונן הא לפני פדיונן מיקדש נמי קדשי מנא הני מילי [4] דתנו רבנן [5] זכר לרבות את הולד [6] ונקבה לרבות את התמורה ואין לי אלא ולד תמימין ותמורת תמימים ולדי בעלי מומין ותמורת בעלי מומין מנין כשהוא אומר [6] אם זכר לרבות ולד בעלי מומין אם נקבה לרבות תמורת בעלי מומין אותן ולדות שלאחר פדיונן מה תהא עליהן לפני פדיונן מיפלג פליגי בהו איכא למאן דאמר קדשי ליקרב ואיכא למאן דאמר קדשי לרעייה דלאחר פדיונן מה תהא עליהן אמר רב הונא כונסן לכיפה והן מתין דהיכי ליעביד ליקרבינהו [7] מכח קדושה דחויה קאתו ליפרקינהו לא אלימי למיתפס פדיונן אמרי במערבא משמיה דרבי חנינא [8] סמוך לפדיונן מתפיסן לשם אותו זבח סמוך לפדיונן למימרא דבני פדייה נינהו אלא אימא סמוך לפדיון אמן מתפיסן לשם אותו זבח טעמא מאי אמר רבי לוי [9] גזירה שמא יגדל מהן עדרים עדרים בעא מיניה רבינא מרב ששת מהו שמתפיסן לכל זבח שירצה א"ל אין מתפיסן מאי טעמא אמר ליה גמר בשעריך [3] מבכור מה בכור אין מתפיסן לכל זבח שירצה דכתיב [4] אך בכור אשר יבוכר לה' בבהמה וגו' לא יקדיש איש אותו אף הני אין מתפיסן לכל זבח שירצה תניא כוותיה דרב ששת קדשים [2] שקדם מום קבוע להקדישן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן הגוזז והעובד בהן אינו סופג את הארבעים בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן אין עושין תמורה ולפני פדיונן מועלין בהן ולאחר פדיונן אין מועלין בהן וולדותיהן חול ונפדין תמימים ומתפיסן לכל זבח שירצה כללו של דבר הרי הן כחולין לכל דבריהם אין לך בהם אלא מצות [7] עלוי בלבד אבל קדם הקדישן את מומן או מום עובר להקדישן ולאחר מכאן נולד מום קבוע ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן הגוזז והעובד בהן סופג את הארבעים ובין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן עושין תמורה לפני פדיונן מועלין בהן ולאחר פדיונן אין מועלין בהן וולדותיהן קודש ואין ניפדין תמימין ואין מתפיסן לכל זבח שירצה כללו של דבר הרי הן כהקדש לכל דבריהם ואין לך בהן אלא איבלה בלבד כללו של דבר דרישא שוחטן בחוץ דפטור כללו של דבר דסיפא לאתויי

איכא דאמרי תזבח ואכלת [6] אין לך בהן היתר אכילה אלא משעת זביחה ואילך אבל פודין את הקדשים להאכילן לכלבים [2] (ה"נ דאמר): וולדן [3] וחלבן אסור לאחר פדיונן: היכי דמי אילימא דאיעבר ואיתיליד לאחר פדיונן אמאי ולד צבי ואיל נינהו אלא דאיעבר לפני פדיונן ואיתיליד לאחר פדיונן הא לפני פדיונן מיקדש נמי קדשי מנא הני מילי [7] דתנו רבנן [5] זכר לרבות את הולד [6] ונקבה לרבות את התמורה ואין לי אלא ולד תמימין ותמורת תמימים ולדי בעלי מומין ותמורת בעלי מומין מנין כשהוא אומר [6] אם זכר לרבות ולד בעלי מומין אם נקבה לרבות תמורת בעלי מומין אותן ולדות שלאחר פדיונן מה תהא עליהן לפני פדיונן מיפלג פליגי בהו איכא למאן דאמר קדשי ליקרב ואיכא למאן דאמר קדשי לרעייה דלאחר פדיונן מה תהא עליהן אמר רב הונא כונסן לכיפה והן מתין דהיכי ליעביד ליקרבינהו [7] מכח קדושה דחויה קאתו ליפרקינהו לא אלימי למיתפס פדיונן אמרי במערבא משמיה דרבי חנינא [8] סמוך לפדיונן מתפיסן לשם אותו זבח סמוך לפדיון אמן מתפיסן לשם אותו זבח טעמא מאי אמר רבי לוי [9] גזירה שמא יגדל מהן עדרים עדרים בעא מיניה רבינא מרב ששת מהו שמתפיסן לכל זבח שירצה א"ל אין מתפיסן מאי טעמא אמר ליה גמר בשעריך [3] מבכור מה בכור אין מתפיסן לכל זבח שירצה דכתיב [4] אך בכור אשר יבוכר לה' בבהמה וגו' לא יקדיש איש אותו אף הני אין מתפיסן לכל זבח שירצה תניא כוותיה דרב ששת קדשים [2] שקדם מום קבוע להקדישן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן הגוזז והעובד בהן אינו סופג את הארבעים בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן אין עושין תמורה ולפני פדיונן מועלין בהן ולאחר פדיונן אין מועלין בהן וולדותיהן חול ונפדין תמימים ומתפיסן לכל זבח שירצה כללו של דבר הרי הן כחולין לכל דבריהם אין לך בהם אלא מצות [7] עלוי בלבד אבל קדם הקדישן את מומן או מום עובר להקדישן ולאחר מכאן נולד מום קבוע ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן הגוזז והעובד בהן סופג את הארבעים ובין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן עושין תמורה לפני פדיונן מועלין בהן ולאחר פדיונן אין מועלין בהן וולדותיהן קודש ואין ניפדין תמימין ואין מתפיסן לכל זבח שירצה כללו של דבר הרי הן כהקדש לכל דבריהם ואין לך בהן אלא איבלה בלבד כללו של דבר דרישא לאתויי שוחטן בחוץ דפטור כללו של דבר דסיפא לאתויי

ולא מתקרן להו כרבי חנינא: אמר ר' לוי גזרו בו. מי אמרת אית להו מקנמת לולדות אתי לגדל עדרים מפסולי המוקדשין דכי נפיל ביה מומא בבהמת קדשים לא פריק ליה (הלי) ואתי למיכליהנו בלא פדיון אבל כי מפסדינן לולדות ממהר לפדות את האם מיד כשיפול בה מום מפי רבי אליעזר ומתשובתו. ל"א כיון דאמ"ל מומתין כיון דאמ"ל מתפיסן מאי טעמא אטרחוהו רבנן לשבקינהו אמיקוריינהו גזרה שמא יגדל עדרים עדרים שילדו גם אותן ולדות ולדות אחרים ואתי בהו לידי תקלה אבל לאחר שיפדה לא איכפת לה מום הבא לאחר מכן שיפדה לא איכפת לה מום יולדין דוולד לבני ואיל נינהו. ל"א ועיקר מפי המורה וטעמא מאי אמתני' קא מהדר דמאי טעמא אסור אחר פדיון אמן כי היכי דפקענא בני קדושתייהו אמן דמאי אמן אמן הם דומים דולדן מותר לאחר פדיון דלאחר לעיל גזירה שמא יגדל מפסולי המוקדשין שיפדו עדרים לגורך (ג) דולדות הנולדים לאחר פדיון ואתי בהו לידי גיהה ועבודה אבל לעיל בני קדש מומן להקדישן לא גזרינן משום מילתא דלא שכיחא היא דהא אמרינן במסכת תמורה (דף ז:) המתפיס בעלי מומין למזבח עובר בחמשה לאוין ובקדש הקדשן למומן גופייהו דשרינן דאיעבר ואיתיליד לאחר פדיונן ולא גזרינן (דמילתא דלא שכיחא) כיון דאסרת להנך דאיעבר לפני פדיונן לא אתי לדמיגהו [7]: **מהו שיתפיסן.** לאותן ולדות שנמצי פסולי המוקדשין לאיזו זבח שירצה: **אין מתפיסן.** אלא לאותו זבח: **כשעריך.** כתיב בבכור וכי יהיה בו מום וגו' בשעריך תאכלנו (דברים טו) וכפסולי המוקדשין כתיב אשר נתן לך בכל שעריך (שם יב): **אשר יבוכר לה' יקדיש איש** שום קדושה אחרייתי: **ואין סופג את הארבעים.** ואע"ג דאמרינן בגיזה קודם פדייה לא נקי עליה דכי כתיב לא תגוז אקדשים גמורין כתיב ואיכורא מיהא איכא כשאר נהנה מן ההקדש: **כיון לפני פדיונן כיון לאחר פדיונן אין עושין תמורה.** דטוב מעיקרא בעינן כדפרישית לעיל [8]: **לפני פדיונן מועלין בהן.** דהא נהנה מן ההקדש בלא גרעי מקדשי בדק הבית: **וולדותיהן חולין.** אפילו נתעברו קודם פדיונן וילדו אחר פדיונן: **ונפדין תמימים.** אם נתעברו וילדו קודם פדיונן: **אין לך בהם אלא מצות עילוי בלבד.** שמעלין אותן בדמים: **וכן לפני פדיונן וכן לאחר פדיונן עושין תמורה.** ולקמן (טח.) קאמר דתמורה שלאחר פדיונן מתה: **לאחר פדיונן אין מועלין בהן.** לאתקוט לגבי ואיל אכל לענין גיזה לא דכתיב תזבח ונזבח (דברים יב) ולא גיזה [ע"אן]: **וולדותיהן קודש.** אם נתעברו קודם פדיונן: **ואין מתפיסן לכל זבח שירצה.** והיינו דרך שמת: לאתויי

מסורת הש"ס

א) תמורה לא.. ב) ל"ק מ"ז, ג) שם.. ד) [תמורה יז:], ה) [לקמן טח.], ו) [תמורה יח. כד.], ז) [פי' תוספות דנבעו פדייה ערוך בערך על ל"ן], ח) [בכורים יא.], ט) כפרים לאמם ל"ק מ"ז, י) ל"ק מ"ז, כ) [כסיעיטו רש"ס], ל) [ר"ה: ד"ה טוען], מ) דלמ"ד ל"ק.

הגהות הב"ח

(א) נס' לך כתן אלא היתר אכילה משמע זביחה. (ב) רש"י ד"ה כל אלימי וכו' לי וכו' ל"ל ועיקר וכו' לגרך ולדות וכו' משום דמשמעו אכל וכו' נוסייהו בשרין היכא דאיעבר ואיתיליד וכו' דלא שכיחא היא כיון:

מוסף רש"י

אין לך בהן היתר אכילה אלא משעת זביחה. לאפוקי חלב ונותר דמתיר דמתיסין כיון, אבל פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ולא מיתר ליה ואכלה למדלים ולא לכלבים, ומתן דרשם מתפסת דלכלבים שפיר דמי, דסכי מתפסת אחת לא תתכל קודם זמיהה, כלומר לא מתפסי מחיים, אבל כלבים דלאחר מיתה הוא אפילו זמיהה שפיר דמי (תמורה לא.).

רבינו גרשום

אך ולא חלבו קאמר. ולא נפיק מדמו: איכא דאמרי תזבח ואכלת בשר אין לך בהן היתר אלא משעת זביחה ואילך אבל מעיקרא לא אכילה אבל מעיקרא לא אין לך היתר בהן אלמא דאפיקרי בגיזה ועבודה: אבל פודין את הקדשין. דלא אייתר ליה ואכלת אין פודין אלא למאן דאמר דאמרינן הניחא למאן דאמר אין פודין אלא למאן דאמר פודין מהכא נפקא: אמאי דולד צבי ואיל הוא. כלומר חולין נינהו: אבל איתיליד לפני פדיונן דהייגו לפני דלמני מקדש נמי קדשי כדאמר לקמן דאיכא למאן דאמר קדשי ליקרב ואיכא למאן דאמר קדשי לרעייה: מנהני מילי. דאיתיליד לאחר פדיונן דאמרינן: תזבח זכר. אם זבח שלמים קרבנו אם מן הבקר הוא מקריב אם זכר אם נקבה תמים יקריבנו לפני ה'. ויקרא ג א ג. בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו כצבי וכאיל: דברים טו כב 4. אך בכור אשר יבכר לה' בבהמה לא יקדיש איש אתו אם שור אם שה לה' הוא: ויקרא כז כו

שיטה מקובצת

א) ונקבה לרבות התמורה. והקשה ר' בריך אימא אם זכר אם נקבה למעט טומטום ואנדרוגינוס דגם לקמן בפ' אלו מומין דריש ליה הכי דהתם כפ' אלו קדשים דדריש תמורת ולדות מקרא דרק קדשין אשר יכו' ופרוך אם זכר אם נקבה ל"ל לידרוש טומטום ד"ל דתרתי כתיב חדא בצאן דתרא בבקר ופרוך קשה לי היאך הוא דורש מנכסות לרבות התמורה והלא אינו מיותר דאי שתיק מנקבה לא דריש כלומר ולד אלא אמינא זכר ממש כמו אשם ועולה ואע"ג שכתב זכר עדכה נבי עצן דילמא אם בקר נזירה הכתוב זכר דוקא ד"ל דאין זה סברא שיהיה חלוק בקר מצאי בשלמים. ומיהו אכתי הקשה ר' בריך ולמה ליה קרא דלנקבה לרבות התמורה ה"ל מהא תמורתו יהיה קדש דמשמע הקרבה ותי לי ר"י דהוך ילפינן מבכור דמעשר דתמורתן לא קרבה והוה אמינא תמורה שאר קדשים נמי לא קריבי א"ת דהיכי מצינו למיסר שאר קדשים לא קרבי דהא קרא כתיב תמורתו יהיה קדש במאי אתוקם ד"ל לענין דיהיה קדוש דיהיו יפלו דמיהן לנדבה קמ"ל קרא דנקבה לרבות התמורה דקרב. ב) אם זכר לרבות ולד בעלי מומין וכו'. א"ת לפ"ד דולדות קדשים אמי אמן הם קדשים אמאי לא קדש ליקרב ד"ל דלא ומרינן במעי אמן הם קדושים אלא בשהאם מימה וכן הולדות אבל כאן בהאם בעלת מום ועומד פרות לא מהניא לולדות הקדשים במעי אמן וג"ל קרוב לזה פי' רש"י ז"ל אפי' אינא תתיר לרישוקא אמותן הוו בעלי מומי ב' תוס' חיצוניות: אמרינן ד שיפדו קס"ד דמקדיש הו לתוכח ואח"כ פודהו ישום הכי פריך למימר בני פדיה ניתו וקס"ד מקדיש להו ומשני שמוך ד"ומש קודם פדיונן ופריך ד"א המימים אינן נפדין) לא סמיך למדיין אמן ד שמיך לשם אותו זבח ד שמתא חל עליהו קדושה ד"אמר לא נרחית קדושה

ג) ומתחלה לא היה יכול לפדותן [ויאבד יכול לפדותן] ד"ל דאיכא מתוך לפדיונן קדם פדיונן מעט ד"ל עשי לכן נראה שהעובר חולין נמורין מן הערה דערך להתפיסן לאחר שהפדה אמו מיד והתמירא עליו חכמים להתפיסו קודם לפדיונן ד"ל אחר שהקרבה קדוש. א"ד דאם היה ממתין לאחר שהפדה אמן כיון שיצאו לחולין לא היה ראוי להקדישן עוד ועוד שגם הוא לא היה ד"ל כ רוצה להתפיסן כיון שנפקעו כבר מקדושה והם חולין נמורים. ג) ר"א בכל הספרים כ"י וקרא יתירה הוא דהא ד"ל וכ החם ביריבא נופיה קרא אחרינא דכי ונקבה תמים יקריבנו תו למה וכו': ד) לא אלימי למתפס וכו': בכל הספרים כ"י שבידי לא נ: צא זה הלשון וכן הלשון בס"י שבידי לא אלימי למיתפס פדיונן בקדושתן כדי שיצאו הן לחולין סמוך לפדיונן קודם פדיונן מעט ד"ל עשי לכן נראה שהעובר חולין נמורין מן הערה דערך לא נדחית אמם ע"י פדייה והרי פמתין עד שיומטו ופריך להו וא"ת לפ"ד ר"ד דות קדשים בהוייתן הם קדושים הא במעי אמן חולין נמורין למה יש באלו הולדות קדושה נמורה כיון שלא נולדו אלא לאחר ה לין הוא לאקשויי לצבי ואיל ודו"ל למפרקינהו ד"ל כיון דלאחר פדיונן יש קדושה ליאסר בגיזה הם נתעברו לפני פדיונן לא הוי ה לין נמורין והא דמקש' לצבי ואיל היינו נתעבר ונולד לאחר פדיון אע"ג שיש בהם איסור גיזה אבל הכא דנתעברו לפני פדיונן אהני קדושה שאסור בגיזה לאחר פדיון להקדיש הולדות כשנולדו. תוס' חיצוניות:

שנולדו לאחר פדיונן מה תהא עליהן כו' מכח קדושה דחויה קא אתו דבבר נפדו אימן כשנולדו: לא אלימא. קדושתן שיתפסו פדיונן וכיון דאין דאין להן כח לתיפסם אף הן אין יוצאין לחולין הילכך מתין (והא לא אלימא למיתפס פדיונן): אמרי הכי יש להן כח לפדות דסמוך לפדיונן זכו: בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן הגוזז והעובד בהן אין סופג את הארבעים. ואי אמרת הא הגן בפתיחתן דלאחר פדיון מותרין אלמא דקודם לא. הא לא קשיא הכא נמי אינו סופג קתני אבל איסורא מיהא איכא: וולדותיהן חולין לאחר פדיונן: ונפדין. אפילו תמימין: אלא מצות עילוי. כלומר חומרא דבני פדייה: אבל קדם כו'. וכיון לפני דבין דבר דקאמר הכא לא צריך אלא משום דאמר ברישא אמר בסיפא: וולדותיהן קודש. דאיעבר לפני פדיון איתיליד לאחר פדיונן: כללו של דבר דסיפא

ה) נראה דל"ל והכי איתא בתמורה (דף יח ע"ב) איתן וולדות וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com